

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. liepos 5 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko (pranešėjas), Arūno Dirvono, Irmanto Jarukaičio (kolegijos pirmininkas), Dainiaus Raižio ir Veslavos Ruskan,

sekretoriaujant Violetai Tamošiūnaitei,

dalyvaujant pareiškėjai Lietuvos Respublikos Seimo narei Dangutei Mikutienei,

pareiškėjų atstovui advokatui Gintarui Kalinauskui,

atsakovo Sveikatos apsaugos ministerijos atstovams N. K., V. U. ir A. N.,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo norminę administracinę bylą pagal pareiškėjų Lietuvos Respublikos Seimo narių Dangutės Mikutienės, Gintaro Tamošiūno, Vitalijaus Gailiaus ir Aurelijos Stancikienės pareiškimą ištirti, ar Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 94 punktą (2014 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-683 redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalims, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 11 straipsnio 1 ir 5 dalims, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 3 punktui, 14 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir 6 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintam lygių galimybių principui, konstituciniam asmenų lygiateisiškumo ir konstituciniam teisinės valstybės principams; taip pat, ar Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ patvirtintų Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklių 9 punkto (2015 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. V-1336 redakcija) nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 daliai, 10 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Lietuvos Respublikos Seimo nariai Dangutė Mikutienė, Gintaras Tamošiūnas, Vitalijus Gailius ir Aurelija Stancikienė (toliau – ir pareiškėjai, Seimo nariai) 2015 m. gruodžio 30 d.

pareiškimu kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą prašydami ištirti, ar Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 94 punktą (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalims, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 11 straipsnio 1 ir 5 dalims, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 3 punktui, 14 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir 6 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintam lygių galimybių principui, konstituciniam asmenų lygiateisiškumo ir konstituciniam teisinės valstybės principams; taip pat ar Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ patvirtintų Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklių 9 punkto (2015 m. lapkričio 26 d. įsakymo Nr. V-1336 redakcija) nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 daliai, 10 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 daliai.

2. Pareiškime teigiama, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras 2014 m. birželio 12 d. priėmė įsakymą Nr. V-683 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo, kuriuo nustatė kad priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr. 027-1/A) [4.5, 4.10]. Jeigu pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuotymų, raudonukės ir poliomielioto, nesant skiepų kontraindikacijų, į įstaigą toks vaikas nepriimamas. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras minėtu įsakymu nustatė, kad šis įsakymas įsigalioja nuo 2016 m. sausio 1 d. Iki 2016 m. sausio 1 d. galiojančiame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (toliau – ir Įsakymas Nr. V-313) 94 punkte buvo nustatyta, kad priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr. 027-1/A) [4.5, 4.10], o 95 punkte nustatytas draudimas priimti sergančius ar (ir) turinčius užkrečiamųjų ligų požymių (karščiuoja, skundžiasi skausmu, viduriuoja, vemia, kosti, yra išskyrų iš nosies ir kt.) vaikus, taip pat turinčius utėlių ar glindų. Pareiškėjams kyla klausimas ir abejonė, ar vaiko sveikata, šiuo atveju sirgimas, priklauso nuo fakto, ar vaikas skiepytas, ar neskiepytas, t. y. ar *a priori* galima teigti, kad jeigu vaikas neskiepijamas, tai jo sveikatos būklė skiriasi nuo kitų vaikų ir jis negali būti priimtas į ugdymo įstaigą. Pagal minėtą Įsakymo Nr. V-313 95 punktą, negali būti priimti ar lankyti ugdymo įstaigos vaikai, sergantys arba turintys aiškius ligų požymius.

3. Pareiškėjai vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 3 straipsnio 1 punktu, 6 straipsnio 2 dalimi, 3 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 3 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir pažymi, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – ir Ministerija) ir ministras, kaip viešojo administravimo subjektai, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų. Pareiškėjai abejoja, ar sveikatos apsaugos ministras, privalėdamas vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – ir Konstitucija) ir įstatymais, savo iniciatyva gali riboti sveikų vaikų priėmimą į ugdymo įstaigas, taip ne tik pažeisdamas žmogaus teisių ir laisvių ribojimo sąlygas, iš anksto nustatydamas ribojimus pasirinkti sveikatos priežiūros paslaugas, bet ir kišdamasis į kitos valdymo šakos sritį dėl vaikų ugdymo programų. Įsakyme Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) nėra nurodytas įstatymas, kuriuo vadovaujantis ar kurio

pagrindu buvo priimtas įsakymas, ribojantis sveikatos paslaugų suteikimą bei iš anksto nustatantis gydymo sąlygas ir draudimus dėl sveikų vaikų priėmimo į ugdymo įstaigas.

4. Pareiškėjai pažymi, kad 2014 m. sausio 3 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras priėmė įsakymą Nr. V-8 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2014-2018 metų programos patvirtinimo“, kuriuo buvo patvirtinta Nacionalinė imunoprofilaktikos 2014-2018 metų programa (toliau – ir Programa). Programoje nurodomas nacionalinių skiepimų kalendorius yra rekomenduojamas, tačiau būtinas tėvų (ar) globėjų sutikimas vaiką skiepyti. Kadangi ši prevencinė priemonė yra rekomendacinio pobūdžio ir jai būtinas tėvų ar globėjų sutikimas, kyla klausimas, ar Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktą yra suderintas su Programos 14 punktu ir užtikrina nuoseklų teisinį reguliavimą. Pažangiose ir išsivysčiusiose šalyse – Anglijoje, Danijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Islandijoje, Airijoje, Olandijoje, Norvegijoje, Vokietijoje, Estijoje – nėra privalomų vakcinų.

5. Pareiškėjų manymu, Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktą prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalims, kadangi nors ir skiepimas nėra privalomas ir negali sukurti jokių teisinių pasekmių, tačiau neduodant tėvams sutikimo, jie praranda galimybę ugdyti vaikus ugdymo įstaigose, taip paneigiant CK 2.25 straipsnyje įtvirtintą asmens teisę į kūno neliečiamumą ir vientisumą.

6. Pareiškėjai taip pat abejoja, ar Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktą neprieštarauja Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo (toliau – ir Užkrečiamųjų ligų įstatymas) 11 straipsnio 1 ir 5 dalimis, numatančiomis, kad imunoprofilaktika gali būti taikoma asmenims tik jų sutikimu, išskyrus kituose teisės aktuose numatytus atvejus, bei visuotinė imunoprofilaktika gali būti taikoma tik šio Įstatymo nustatyta tvarka paskelbus teritorijų karantiną. Akivaizdu, kad įstatymas reikalauja tokias priemones taikyti tik esant asmens sutikimui, ar apibrėžus tokius atvejus, kaip susijusius su grėsme visuomenės sveikatai, tačiau nepaneigiant asmens teisių ir laisvių principo įgyvendinimo. Pareiškėjai kelia klausimą, ar Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktą *a priori* numatantis, kad neskiepyti vaikai negali būti priimti į ugdymo įstaigą, yra proporcingas ir reikalingas siekiamiems tikslams įgyvendinti. Imunoprofilaktika yra ne vienintelė priemonė padidinti žmonių atsparumą užkrečiamosioms ligoms. Be to, turi būti aiškios grėsmės, kad būtų vykdoma visuotinė imunoprofilaktika ir ribojama ugdymo įstaigų veikla ir vaikų ugdymo procesas.

7. Kaip jau buvo minėta, pagal Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktą nuo tymų, raudonukės ir poliomieliito nepaskiepytas vaikas, nesant skiepų kontraindikacijų, į ugdymo įstaigą nepriimamas. Pareiškėjai teigia, jog vaikas, nepaskiepytas nuo kokliušo, bus priimtas į įstaigą (susirgimų atvejų 2012 m. – 154), o vaikas, nepaskiepytas, pvz., nuo tymų (susirgimų kuriais per 2003-2012 metų laikotarpį nebuvo užfiksuota), nepateks į ugdymo įstaigą. Pažymi, jog yra žymiai grėsmingesnių susirgimų (pvz., kokliušas, hepatitas B), kurie kelia realią grėsmę vaikų sveikatai.

8. Pareiškėjai mano, kad Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatos prieštarauja Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau – ir Pacientų įstatymas) 1 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 14 straipsnio 2 dalies nuostatomis bei negarantuoja paciento teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą. Būtent Konstitucijos ir įstatymų saugomos vertybės, tokios kaip teisė į privatų gyvenimą, teisė į asmens neliečiamumą, teisė į švietimą, sveikatos apsaugos ministro įsakymu yra iškreipiamos, nes tėvai savo sveikų vaikų negali leisti į ugdymo įstaigas arba turi priverstinai skiepyti savo vaikus, t. y. ribojant jų valdžią ir galimybę laisvai pasirinkti sveikatos paslaugas ar jų nesirinkti, įpareigojant rinktis tik vieną imuniteto didinimui skirtą priemonę. Konstitucinių vertybių ir teisių ribojimas negalimas poįstatyminiu aktu.

9. Pareiškėjai nurodo, kad Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. V-1336 (toliau – ir Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklės), kurios įsigalios 2016 m. sausio 1 d., 9 punkte numatyta, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos

sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo“ 94 punktu, pildant ikimokyklinės ir (ar) priešmokyklinės įstaigas lankančių vaikų pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašoma, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomieltas) (pavyzdys: paskiepytas visais reikalingais skiepais, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą; paskiepytas tik nuo tymų ir raudonukės; nepaskiepytas nė vienu iš reikalingų skiepų, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą). Jei vaikas nepaskiepytas esant skiepų kontraindikacijoms, tai privaloma nurodyti (pavyzdys: neskiepytas nuo tymų esant kontraindikacijoms).

10. Pareiškėjai vadovaujasi Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ir ADTAĮ) 2 straipsnio 8 dalimi ir teigia, jog informacija apie asmens pasiskiepimą nuo atitinkamų ligų yra laikytina ypatingais asmens duomenimis. Ypatingų asmens duomenų tvarkymas laikomas teisėtu tik tuo atveju, jeigu jis atitinka ADTAĮ 3, 5 ir 10 straipsnių reikalavimus. Pripažinus Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatas prieštaraujančias įstatymams, nėra jokio teisėto tikslo rinkti duomenis ir teikti duomenis apie skiepus ugdymo įstaigoms, kaip tai numato Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punktas. Be to, pareiškėjų manymu, minėtame punkte įtvirtintas reglamentavimas prieštarauja Pacientų įstatymo 8 straipsnio 1 daliai, numatančiai, kad paciento privatus gyvenimas yra neliečiamas, bei ADTAĮ 5 straipsnio 2 ir 3 dalims, 10 straipsnio 1 daliai, kadangi informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama tik su paciento sutikimu ir tuo atveju, jei tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti.

11. Pareiškėjai atkreipia dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2015 gruodžio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – ir Švietimo įstatymas) Nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 27, 36, 37, 43, 46 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIP-3375(2), kuris numato, kad privalomu tampa ir priešmokyklinis ugdymas. Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas, draudžiantis priimti vaikus į ugdymo įstaigą, neleidžia priimti neskiepytų vaikų į priešmokyklinio ugdymo įstaigas, o tai prieštarauja Švietimo įstatymui. Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatos numato papildomas sąlygas dėl privalomo vaiko ugdymo ir prieštarauja Švietimo įstatymo nuostatomis dėl priešmokyklinio ugdymo sąlygų. Tokiu atveju skiepėjimas tampa lemiamą sąlyga dėl galimybės lankyti ugdymo įstaigas. Sveikatos apsaugos ministras įsiterpia į kitą valstybės valdymo šakos sritį, šiuo atveju į švietimo ir vaikų ugdymo, nes vaikas nebus priimtas į neformalųjį ugdymą, priešmokyklinę ugdymo programą, nors pagal Švietimo įstatymą nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. tai tampa privaloma. Seimo nariai kelia klausimą, ar sveikatos apsaugos ministras, priimdamas minėtą įsakymą, neviršijo įgaliojimų, įsiterpdamas į kitos valdymo šakos sritį, t. y. į švietimo ir ugdymo, reguliuodamas sveikų vaikų priėmimą ir sąlygas į ugdymo įstaigas ir vykdamas ugdymo programas. Mano, kad Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatos prieštarauja Švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintam lygių galimybių principui, numatančiam, kad švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui ji laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują. Pagal sveikatos apsaugos ministro įsakymą, neatsižvelgiant į tai, kad vaikas sveikas, nepaskiepytas, jis negali būti priimtas į ugdymo įstaigą. Nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. priešmokykliniam ugdymui tapus privalomuoju, nesant įstatyminio reguliavimo ar reikalavimų, poįstatyminiu aktu ribojamas priėmimas į ugdymo įstaigą priešmokyklinėje grupėje. Susidaro situacija, kai sveikas vaikas negali būti priimtas į ugdymo įstaigas, nors Švietimo įstatymas pripažįsta švietimą prioritetine valstybės remiama visuomenės raidos sritimi. Taip pat toks teisinis reguliavimas sukuria sąlygas, kad vaikai, jau pradėję lankyti ugdymo įstaigas iki įsakymo įsigaliojimo, jas lankys, o kiti nebus priimami.

12. Pareiškėjai mano, kad Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatos riboja tėvų valdžios turinį ir, net nesant įstatyminio reguliavimo,

riboja tėvų galimybes laisvai rinktis ugdymo įstaigas ir būti atsakingiems už savo vaikų sveikatą bei laisvai rinktis sveikatos priežiūros paslaugas ar jų pobūdį. Toks reguliavimas prieštarauja CK 3.165 straipsnio nuostatai, jog tėvai turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis būti atsakingais už savo vaikų sveikatą bei auklėjimą. Toks reguliavimas taip pat iškreipia CK 3.155 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų įgyvendinimą ir riboja tėvų asmenines teises ir pareigas laisvai ir neribotai rinktis sveikatos priežiūros paslaugas. Jeigu manoma, kad reikalingos papildomos sąlygos ar ribojimai tėvų priežiūrai vaikų sveikatos srityje, tai turi būti reguliuojama įstatymais arba turi būti įstatyminis pagrindas tokiam reguliavimui.

13. Pareiškėjai remiasi Konstitucijos 28 straipsniu, 29 straipsniu ir 38 straipsnio 1 dalimi, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – ir Konstitucinis Teismas) išaiškinimais dėl asmens teisių apribojimo (žr., pvz., 1997 m. vasario 13 d. nutarimą, 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimą), dėl teisės aktų hierarchijos (žr., pvz., 2005 m. sausio 19 d. nutarimą, 2007 m. gegužės 5 d. nutarimą ir kt.). Pažymi, kad Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto nuostatos akivaizdžiai konkuruoja su Švietimo įstatymo saugomomis vertybėmis bei iškreipia ne tik ugdymo procesą, bet ir sveikatos paslaugų teikimą, sąlygas bei laisvą tėvų pasirinkimą dėl vaikų sveikatos priežiūros sąlygų ir būdų.

14. Pareiškėjai taip pat vadovaujasi Konstitucijos 22 straipsnio 3 dalimi, Konstitucinio Teismo išaiškinimais dėl žmogaus teisės į privatumą (žr., pvz., 2002 m. spalio 23 d. nutarimą, 2003 m. kovo 24 d. nutarimą), Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika dėl viešojo administravimo subjektų pareigos veikti aukštesnės galios teisės aktais suteiktos kompetencijos ribose (žr., pvz., 2006 m. liepos 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2006, 2007 m. lapkričio 23 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴³⁸-15/2007 ir kt.), Europos Žmogaus Teisių Teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimu *Kurič ir kiti prieš Slovėniją* (pareiškimo Nr. 26828/06) dėl nediskriminavimo principo ir kt.

II.

15. Rengiantis nagrinėti norminę bylą teismo posėdyje, buvo gautas atsakovo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – ir atsakovas) atsiliepimas, kuriame prašoma pareiškėjų pareiškimą atmesti kaip nepagrįstą.

16. Atsakovas dėl Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto atitikties Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir 6 straipsnio 2 daliai nurodo, kad Ministerija neviršijo savo, kaip viešojo administravimo subjekto, įgaliojimų, nustatydamą ginčijamą teisinį reglamentavimą. Ministerija, kaip viešojo administravimo subjektas, turi įstatymų leidėjo jai suteiktą kompetenciją priimti sprendimus – teisės aktus, nustatančius privalomojo pobūdžio teisės normas visuomenės sveikatos priežiūros srityje, nagrinėjamu atveju – pagrindinius įstaigų, įmonių ar grupių, kurios vykdo ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus. Atkreipia dėmesį, kad Įsakymas Nr. V-313 priimtas remiantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (toliau – ir Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas) 36 straipsnio 1 dalimi. Pareiškėjų teiginiai dėl viršytų Ministerijos įgaliojimų atmestini kaip nepagrįsti. Vadovaujasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. sausio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-7-24/2004. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 3 dalį, Ministerijai vadovauja ministras, kuris sprendžia ministerijos kompetencijai priklausančius klausimus, užtikrina Lietuvos Respublikos įstatymų įgyvendinimą, priima ir pasirašo įsakymus bei užtikrina jų vykdymo kontrolę. Valdymo sritys, už kurias yra atsakingas sveikatos apsaugos ministras, yra nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarime Nr. 330. Vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 926, 9.2 papunkčiu, vienas svarbiausių Ministerijos veiklos tikslų – formuoti valstybės politiką visuomenės sveikatos priežiūros srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą. Paneigtina pareiškėjų keliama abejonė dėl įstatyminio pagrindo buvimo Ministerijai nustatyti ginčijamą teisinį reguliavimą. Ministerijos nuomone,

pareiškime ydingai, nepagrįstai ir nelogiškai formuluojami teiginiai, kuriuose pasisakoma apie žmogaus teisių ir laisvių ribojimų nustatymus. Ministerija atkreipia dėmesį, kad nustatytuotu teisiniu reguliavimu nėra ribojamos paciento teisės pasirinkti sveikatos priežiūros įstaigą ar specialistą. Pareiškėjų teiginiai dėl sveikatos apsaugos ministro kišimosi į kitą valdymo sritį – vaikų ugdymo programas – visiškai nepagrįsti, kadangi Įsakymas Nr. V-313 nustato pagrindinius įstaigų, įmonių ar grupių, kurios vykdo ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus.

17. Dėl Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto atitikties Programai atsakovas nurodo, jog pareiškimo 5 punkte yra cituojamos Programos 14 punkto nuostatos, tačiau visiškai nėra aišku, kokias aplinkybes pareiškėjai siekia pagrįsti šia citata. Programos 5 punkte pateikta situacijos analizė, konstatuojama esama būklė, tačiau nenustatomi reikalavimai. Pagrindiniai Programos tikslai yra valdyti, mažinti sergamumą, protrūkių tikimybę, pašalinti ir išnaikinti vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas (tymai, raudonukė) ir užtikrinti skiepavimo saugumą, efektyvumą ir prieinamumą. Įsakymo Nr. V-313 teisiniu reguliavimu siekiama sukurti saugią aplinką vaikų ugdymo įstaigose ir užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų plitimui. Tokia praktika taikoma ir kitose šalyse, o kai kuriose Europos Sąjungos šalyse visi ar kai kurie skiepėjimai pagal šalies vaikų skiepimų kalendorių yra privalomi. Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktu yra siekiama įgyvendinti Programos tikslus ir uždavinius.

18. Dėl Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto atitikties Užkrečiamųjų ligų įstatymo 11 straipsnio 1 ir 5 dalims ir CK 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalims atsakovas išdėsto, jog pareiškėjai nepateikė jokių argumentų, kuriais remiantis galima būtų suabejoti dėl Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto atitikties šioms įstatyminėms teisės normoms. Mano, kad pareiškimas neatitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo principinių reikalavimų, keltinų pareiškimui iširti norminio teisės akto atitiktį įstatymams ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimams, kadangi pareiškimas yra deklaratyvus pobūdžio, o jame išdėstytais teiginiais, Ministerijos manymu, reiškiamas subjektyvi, neargumentuota, nepagrįsta aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais pareiškėjų pozicija. Tiek Užkrečiamųjų ligų įstatymo 11 straipsnio 1 dalis, tiek Pacientų įstatymo nuostatos nustato draudimą teikti sveikatos priežiūros paslaugas pacientui be jo ar jo atstovų sutikimo, o Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas nereglamentuoja skiepimų privalomumo ar skiepimo be tėvų (kitų vaiko atstovų) sutikimo, todėl nėra jokio pagrindo teigti, kad 94 punktas neatitinka įstatyminio reguliavimo. Atkreipia dėmesį, kad Užkrečiamųjų ligų įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje reglamentuojamas visuotinės imunoprofilaktikos taikymas, o vaikų skiepėjimai pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nėra ir negali būti traktuojami kaip visuotinė imunoprofilaktika. Pagal Užkrečiamųjų ligų įstatymo 11 straipsnio 4 dalį, imunoprofilaktikos tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas neprieštarauja Užkrečiamųjų ligų įstatymo 11 straipsnio 5 daliai. CK 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalys nustato draudimą atlikti tam tikrus veiksmus be paciento (jo atstovo) sutikimo, tačiau šio įstatymo nuostatos nenustato reikalavimų ar kitų priemonių, susijusių su vaikų ikimokykliniu ugdymu, todėl mano, jog pareiškimo 6.2, 6.3 papunkčiuose dėstomi teiginiai vertintini kaip nesusiję su nagrinėjamos bylos dalyku. Informuoja, jog Pasaulio sveikatos organizacija numatė, kad iki 2018 metų poliomielitas, tymai ir raudonukė turi būti likviduoti (pašalinti), todėl skiepimų apimtys kiekvienoje įstaigoje, teritorijoje, šalyje turi būti didelės, siekiant išvengti bet kokių galimybių plisti ligų sukėlėjams.

19. Atsakovo manymu, iš pareiškimo neaišku, kokia apimtimi Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas prieštarauja Pacientų įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 3 punktui ar 14 straipsnio 2 daliai. Pažymi, kad sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinta nuostata niekaip nepažeidžia paciento privataus gyvenimo neliečiamumo teisės, kadangi Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas nustato ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus. Minėtas punktas nenustato privalomo vaikų skiepimo, todėl sprendimą turi teisę priimti vaiko tėvai ar kiti atstovai. Pagal Visuomenės sveikatos

priežiūros įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje nustatytą reguliavimą siekiama užtikrinti, kad ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir bendrojo lavinimo mokyklose būtų sudarytos sąlygos vaikų sveikatai išsaugoti ir stiprinti, vaikų sveikatos priežiūrai užtikrinti. To paties straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose nurodyta, kad vaikų sveikatos sauga įgyvendinama užtikrinant visiems vaikams tinkamą sveikatos priežiūrą, didinant visų vaikų imunitetą užkrečiamosioms ligoms, nuo kurių skiepijama.

20. Dėl Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punkto atitikties Švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintam lygių galimybių principui, konstituciniam asmenų lygiateisiškumo ir konstituciniam teisinės valstybės principams atsakovas išdėsto, jog Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, nustatysiantis privalomą priešmokyklinį švietimą, įsigalios tik 2016 m. rugsėjo 1 d., todėl pareiškėjai neturi jokio teisinio pagrindo teigti, kad 94 punktas prieštarauja Švietimo įstatymui, t. y. toms jo nuostatomis, kurios dar neįsigaliojo. Sveikatos apsaugos ministerija dar iki pareiškėjų nurodomo Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo pagal kompetenciją atliks sveikatos apsaugos ministro priimtų teisės aktų analizę bei, esant pagrindui, atliks atitinkamų norminių teisės aktų pakeitimus, siekiant, kad sveikatos apsaugos ministro nustatomas reglamentavimas atitiktų aukščiausią juridinę galią turinčius teisės aktus. Vadovaujasi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 18 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-16/2013 ir teigia, jog sveikatos apsaugos ministro įtvirtintu reglamentavimu siekiama itin svarbių tikslų, o būtent – apsaugoti socialiai labiau pažeidžiamas asmenų grupes – užtikrinti vaikų sveikatos išsaugojimą, sudaryti sąlygas vaikams augti ir vystytis saugioje bei sveikoje aplinkoje, nurodytomis priemonėmis užtikrinti ir tų vaikų, kurie negali būti skiepijami dėl kontraindikacijų, sveikatos apsaugą, sukurti specifinį imunitetą užkrečiamosioms ligoms, kuris gali būti įgytas po skiepų arba išsivystyti natūraliai persirgus tam tikra užkrečiama liga. Įsakymo Nr. V-313 (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija) 94 punktas neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės bei konstituciniam asmenų lygiateisiškumo principui, kadangi priemonės nurodytiems tikslams pasiekti yra proporcingos, taip pat šios priemonės nenustato asmenų teisių ir laisvių varžymo labiau, nei reikia siektiniems tikslams.

21. Atsakovas nurodo, kad pareiškėjai nepateikia argumentų, kuriais remiantis būtų daromos išvados, jog Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punktas galimai prieštarauja ADTAĮ 5 straipsnio 2 daliai, todėl Ministerija neturi galimybės pateikti atsikirtimų į nemotyvuotą pareiškėjų teiginį. Be to, atsižvelgiant į tai, kad duomenų apie sveikatą tvarkymas reglamentuotas specialiose ADTAĮ nuostatose, o būtent ADTAĮ 5 straipsnio 3 dalyje bei 10 straipsnyje, mano, jog minėto punkto atitiktis ADTAĮ 5 straipsnio 2 daliai neturėtų būti vertinama. Nuosekliai vertinant Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių nuostatas ADTAĮ 5 straipsnio 3 dalies bei 10 straipsnio 1 dalies nustatyto reglamentavimo prasme, darytina išvada, kad šių taisyklių 9 punktas neprieštarauja nurodytoms ADTAĮ normoms. Dėl Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto atitikties Pacientų įstatymo 8 straipsnio 1 daliai pareiškėjai taip pat apsiriboja neargumentuotais, nepagrįstais teiginiais, kurie vertintini kaip subjektyvi pareiškėjų nuomonė. Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punktas neprieštarauja Pacientų įstatymo 8 straipsnio 1 daliai dėl to, kad pacientas (jo atstovas), priimdamas sprendimą dėl jam teiktinų sveikatos priežiūros paslaugų, sutikimą turi išreikšti raštu, kaip tai reglamentuoja pastarojo įstatymo III skyrius. Ministerijos nuomone, paciento (jo atstovo) sutikimas dėl sveikatos priežiūros paslaugų teikimo apima ne tik sutikimą dėl konkrečios paslaugos gavimo asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioje įstaigoje, bet kartu tokiu būdu yra išreiškiama ir paciento (jo atstovo) valia dėl informacijos apie paciento gyvenimo faktus, kiek tai susiję su paciento sveikata, rinkimu, tvarkymu. Pacientų įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje yra aiškiai nurodyta, kad pirmiau nurodyta informacija renkama tik su paciento sutikimu. Pagrįsta teigti, jog pacientas (jo atstovas), kreipdamasis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl tam tikrų paslaugų suteikimo, savo valią turi išreikšti Pacientų įstatymo nustatyta tvarka. Be to, pareiškėjai visiškai neanalizuoja kitų Pacientų įstatymo normų.

22. Dėl tarptautinių organizacijų rekomendacijų, formuojamos praktikos, nustatytų uždavinių, taip pat Lietuvos Respublikos įsipareigojimų ir siekiamų tikslų bei dėl vakcinų kokybės, saugumo, patekimo į rinką tvarkos atsakovas išdėsto, jog Pasaulio sveikatos organizacijai (toliau – ir PSO) paskelbus apie tymų, raudonukės ir įgimto raudonukės sindromo eliminavimą (pašalinimą)

pasaulyje, Lietuva, kaip ir kitos šalys, siekia įgyvendinti PSO numatytus tyimų, raudonukės ir įgimto raudonukės sindromo eliminavimo (pašalinimo) uždavinius ir tikslus. Visi į Lietuvos Respublikos rinką tiekiami vaistiniai preparatai, taip pat ir vakcinos, yra saugūs, kokybiški bei efektyvūs, o nustačius, jog vaistinis preparatas yra žalingas, neveiksmingas, jo naudos ar rizikos santykis tapo nepalankus ar atsirado kitų Lietuvos Respublikos farmacijos įstatyme nurodytų pagrindų, yra sustabdomas ar panaikinamas tokio vaistinio preparato registracijos pažymėjimo galiojimas arba tvirtinamas sąlygų keitimas.

23. Atsakovas pateikia informaciją apie Slovėnijos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 12 d. sprendimą ir Jungtinių Amerikos Valstijų Antrosios apygardos Apeliacinio teismo 2015 m. sausio 7 d. sprendimą.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

III.

24. Į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą kreipęsi pareiškėjai kelia klausimą dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (toliau – ir Higienos norma 75:2010) 94 punkto (2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 redakcija), numatančio, jog „priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr. 027-1/a) [4.5, 4.10]. Jeigu pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuo tyimų, raudonukės ir poliomiellito, nesant skiepų kontraindikacijų, į įstaigą toks vaikas nepriimamas“, atitiktis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.25 straipsnio 1 ir 2 dalims, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 11 straipsnio 1 ir 5 dalims, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 3 punktui, 14 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir 6 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintam lygių galimybių principui, konstituciniam asmenų lygiateisiškumo ir konstituciniam teisinės valstybės principams.

25. Taip pat pareiškėjai kelia klausimą dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ patvirtintų Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklių 9 punkto (2015 m. lapkričio 26 d. įsakymo Nr. V-1336 redakcija), *inter alia* numatančio, jog „vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo“ 94 punktu, pildant ikimokyklines ir (ar) priešmokyklines įstaigas lankančių vaikų pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašoma, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomiellitas) (pavyzdys: paskiepytas visais reikalingais skiepais, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą; paskiepytas tik nuo tyimų ir raudonukės; nepaskiepytas nė vienu iš reikalingų skiepų, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą). Jei vaikas nepaskiepytas esant skiepų kontraindikacijoms, tai privaloma nurodyti (pavyzdys: neskiepytas nuo tyimų esant kontraindikacijoms)“ atitiktis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 daliai, 10 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 daliai.

26. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras 2016 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-93 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai patvirtinimo“ pakeitė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymą Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ ir jį išdėstė nauja redakcija (toliau – ir Higienos norma 75:2016). Nauja redakcija išdėstytos Higienos normos 75:2016 79 punktas įtvirtina, jog „priimant vaiką ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą ir vėliau kiekvienais metais vaiko tėvai (globėjai) švietimo teikėjui pateikia vaiko sveikatos pažymėjimą (forma Nr. 027-1/a) [13.9]. Jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuo tymų, raudonukės ir poliomiélito nesant skiepų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas“.

27. Atsižvelgdami į ginčijamo teisinio reguliavimo pakeitimus, pareiškėjai 2016 m. gegužės 16 d. pateikė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui patikslintą pareiškimą, kuriame vietoje Higienos normos 75:2010 94 punkto prašė tirti pakeistojo ir šiuo metu galiojančio – Higienos normos 75:2016 79 punkto – atitiktį aukštesnės galios teisės aktams. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, jog nors šiai norminio administracinių aktų teisėtumo tyrimo bylai aktualus sveikatos apsaugos ministro įsakymas buvo išdėstytas nauja redakcija, byloje prašytosios tirti nuostatos turinys išliko tapatus ir galiojantis, todėl norminio administracinio akto teisėtumo teiseną turi būti tęsiama. Atitinkamai byloje toliau, be kita ko, bus tiriama būtent šiuo metu galiojančios poįstatyminio teisės akto nuostatos – Higienos normos 75:2016 79 punkto – atitiktis aukštesnės galios teisės aktams.

28. Pastebėtina ir tai, jog iš Administracinių bylų teisenos įstatymo šešioliktojo skirsnio, nustatančio pareiškimų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą nagrinėjimo tvarką, matyti, kad norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas pirmiausia apibrėžia pareiškėjo pareiškime pateiktas prašymas, jo apimtis, taip pat šį prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁶²-11/2013, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. vasario 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-213-552/2015). Nors pareiškėjai konkrečioje byloje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir prašo tirti viso Higienos normos 75:2016 79 punkto atitiktį aukštesnės galios teisės aktams, iš jų procesinių dokumentų matyti, jog abejonės šios nuostatos teisėtumu kyla ir atitinkamai teisiniai argumentai, pagrindžiantys šias abejones, yra nukreipti į tą nuostatos dalį, kurioje yra formuluojamas draudimas į ugdymo įstaigas priimti nepaskiepytus vaikus. Likusi nuostatos dalis – taisyklė, jog priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr. 027-1/a) [4.5, 4.10] – pareiškėjų kvestionuojama nėra. Atsižvelgdama į tai, išplėstinė teisėjų kolegija šioje byloje tirs Higienos normos 75:2016 79 punkto atitiktį aukštesnės galios teisės aktams ta apimtimi, kuria yra įtvirtinama, jog jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuo tymų, raudonukės ir poliomiélito nesant skiepų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas.

IV.

29. Į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą kreipęsi pareiškėjai abejones kėlė tiek dėl Higienos normos 75:2016 79 punkto, įtvirtinančio, jog nepaskiepijus vaiko nuo tymų, raudonukės ir poliomiélito nesant skiepų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas, turinio, tiek dėl jo formos atitikties aukštesnės galios teisės aktams.

30. Pirmiausia išplėstinė teisėjų kolegija mano esant reikalinga pasisakyti dėl minėtos nuostatos atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui. Šio konstitucinio principo turinys yra atskleistas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – ir Konstitucinis Teismas) jurisprudencijoje.

31. Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija, kad konstitucinis teisinės valstybės principas aiškintinas neatsiejamai nuo Konstitucijos preambulėje skelbiamo atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekio, kad minėto konstitucinio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose. Šio principo esmė – teisės viešpatavimas. Konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų. Juo turi būti vadovujamasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. liepos 3 d. ir kt. nutarimai).

32. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, jog iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos. Šis reikalavimas, be kita ko, reiškia, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, taip pat kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytu aukštesnės galios teisės aktuose (Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugsėjo 20 d. nutarimai ir kt.). Poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, todėl poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas). Poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, jie turi būti priimami remiantis įstatymais, nes poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas nepriklausomai nuo to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2005 m. vasario 7 d. nutarimai). Toks teisės akto formos nesilaikymas, kai Konstitucija reikalauja, kad tam tikri santykiai būtų reguliuojami įstatymu, tačiau jie yra reguliuojami poįstatyminiu aktu (nepriklausomai nuo to, ar šiuos santykius koku nors aspektu reguliuoja dar ir įstatymas, su kuriame nustatytu teisiniu reguliavimu konkuruoja poįstatyminiame akte nustatytas teisinis reguliavimas, ar joks įstatymas šių santykių apskritai nereguliuoja), gali būti pakankamu pagrindu tokį poįstatyminį teisės aktą pripažinti prieštaraujančiu Konstitucijai (2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

33. Pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusių teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu. Kita vertus, tais atvejais, kai Konstitucija nereikalauja įstatyminio tam tikrų su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių reguliavimo, šie santykiai gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais aktais – aktais, reglamentuojančiais žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius, atskirų žmogaus teisių įgyvendinimo tvarką ir pan. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas). Kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas). Tačiau (tai savo aktuose taip pat ne kartą yra pabrėžęs Konstitucinis Teismas) jokiais aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties; poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

34. Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalis įtvirtina, jog žmogaus asmuo neliečiamas. Asmens neliečiamumo, kaip teisės saugomos vertybės, turinį sudaro fizinis bei psichinis neliečiamumas (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas, 2012 m. birželio 4 d. nutarimas). Ši teisė į asmens neliečiamybę nėra absoliuti, t. y. ji gali būti ribojama. Tačiau tai gali būti daroma tik įstatymuose nustatytais pagrindais bei tvarka (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas).

35. Minėtąją konstitucinę nuostatą atkartoja Civilinio kodekso 2.25 straipsnio 1 dalis, *inter alia* įtvirtinanti, jog fizinis asmuo neliečiamas. Fizinio asmens neliečiamumas – tai jo teisė pačiam spręsti dėl intervencijos į jo kūną ir teisė reikalauti, kad be jo sutikimo jo kūnui nebūtų taikoma jokia intervencija (Mikelėnas V.; Bartkus. G.; Mizaras, V.; Keserauskas, Š. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Vilnius: Justitia, 2002, p. 75).

36. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) savo ruožtu asmens fizinį ir psichologinį neliečiamumą priskiria privataus gyvenimo sampratai Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 8 straipsnio prasme (žr. pvz., EŽTT 2005 m. birželio 16 d. sprendimą byloje *Storck prieš Vokietiją*, pareiškimo Nr. 61603/00, 143 paragrafas). Pasak EŽTT, net menkiausias kišimasis į asmens fizinę neliečiamybę prieš šio asmens valią turi būti laikomas Konvencijos 8 straipsnio laiduojamo privataus gyvenimo gerbimo ribojimu (*Ibid.*).

37. EŽTT savo praktikoje taip pat yra akcentavęs, jog fizinė asmens neliečiamybė apima pačius intymiausius asmens privataus gyvenimo aspektus, bei tai, kad net ir pati menkiausia priverstinio pobūdžio medicininė intervencija prilygsta šios teisės ribojimui (žr. EŽTT 2003 m. liepos 22 d. sprendimą byloje *Y.F. prieš Turkiją*, pareiškimo Nr. 24209/94, 33 paragrafas, 2012 m. kovo 15 d. sprendimą byloje *Solomakhin prieš Ukrainą*, pareiškimo Nr. 24429/03, 33 paragrafas). Laisvė priimti ar atsisakyti konkrečios medicininės procedūros arba pasirinkti alternatyvią gydymo formą yra nepakeičiama laisvo apsisprendimo ir asmens autonomijos principų dalis (žr. EŽTT 2010 m. birželio 10 d. sprendimą byloje *Maskvos Jehovos liudytojai prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 302/02, 136 paragrafas). Į laisvo asmens apsisprendimo aprėptį patenka ir galimybė užsiimti veiklomis, kurios gali būti suprantamos kaip fiziškai ar morališkai žalingos ar pavojingos tam asmeniui (žr. EŽTT 2002 m. balandžio 29 d. sprendimą byloje *Pretty prieš Jungtinę Karalystę*, pareiškimo Nr. 2346/02, 62 paragrafas). Priverstinis skiepijimas, kaip ne savo noru pasirinkta medicininė procedūra, savo ruožtu prilygsta privataus gyvenimo, apimančio fizinę ir psichologinę asmens neliečiamybę, gerbimo, laiduojamo Konvencijos 8 straipsnio 1 dalies, ribojimui (žr. EŽTT 1999 m. liepos 5 d. sprendimą byloje *Matter prieš Slovakiją*, pareiškimo Nr. 31534/96, 64 paragrafas, 2002 m. liepos 9 d. sprendimą byloje *Salveti prieš Italiją*, pareiškimo Nr. 42197/98).

38. Tačiau asmens teisė į fizinę neliečiamybę, kaip jo teisės į privatą gyvenimą dalis, nėra absoliuti. Pagal nusistovėjusią EŽTT praktiką, valstybė turi teisę reglamentuoti individo veiksmus, keliančius pavojų kitų asmenų gyvybei ir saugumui (žr. EŽTT 1997 m. vasario 19 d. sprendimą byloje *Laskey ir kt. prieš Jungtinę Karalystę*, pareiškimų Nr. 21627/93, 21628/93 ir 21974/93, 43 paragrafas). Kuo rimtesnį pavojų kelia tokie veiksmai, tuo didesnę reikšmę, sveriant teisinius gėrius, įgyja visuomenės sveikata ir saugumas prieš asmens autonomiją (žr. cituotą *Pretty* bylą, 74 paragrafas). EŽTT taip pat pripažįsta, jog privalomą skiepijimą, kaip asmens fizinės neliečiamybės ribojimą, gali pateisinti tokie teisėti ir demokratinėje visuomenėje reikalingi tikslai kaip visuomenės sveikatos poreikiai ar būtinybė užkardyti užkrečiamųjų ligų plitimą, tačiau bet kokios teisės į privataus gyvenimą ribojimai pirmiausia turi, kaip tai išplaukia iš Konvencijos 8 straipsnio 2 dalies, būti nustatyti įstatymu.

VI.

39. Išplėstinei teisėjų kolegijai, remiantis tuo, kas nurodyta pirmiau, nekyla abejonių dėl to, jog tiriamąją nuostatą – Higienos normos 75:2016 79 punktu, *inter alia* įtvirtinančią, jog jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių nuo tymų, raudonukės ir poliomielitito nesant skiepijimo kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar)

priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas – yra ribojama konstitucinė asmens teisė į fizinę asmens neliečiamybę, kuri, be kita ko, yra ir asmens teisės į privatų gyvenimą dalis.

40. Minėta, jog tiek iš pirmiau apžvelgtojo konstitucinio teisinės valstybės principo, apimančio ir teisės aktų hierarchijos principą, tiek iš Konvencijos 8 straipsnio 2 dalies išplaukia, jog teisės į fizinę asmens neliečiamybę, kaip asmens teisės į privatų gyvenimą dalies, apimtis negali būti ribojama poįstatyminiu teisiniu reguliavimu, o siekiant teisėto bei demokratinėje visuomenėje reikalingo tikslo ji gali būti apribota tik įstatymuose nustatytais pagrindais bei tvarka.

VII.

41. Konkrečioje byloje atsakovas, bandydamas pagrįsti Higienos normos 75:2016 79 punkto teisėtumą, teigė, jog turėjo iš įstatymų kylantį pagrindą poįstatyminiame teisės akte įtvirtinti draudimą į ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo įstaigas priimti nuo tymų, raudonukės ir poliomielioto nepaskiepytus vaikus. Norminio administracinių aktų teisėtumo tyrimo bylos posėdyje bei savo teismui pateiktame atsiliepime atsakovas, be kita ko, tokiais jo įgaliojimus priimti ginčijamą poįstatyminio teisės akto nuostatą suteikiančiais pagrindais įvardijo Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 2 straipsnio 5 ir 6 dalis, 61 straipsnio 1 dalies 7 punktą bei Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnio, 16 straipsnio 1 dalis ir 36 straipsnio 1 dalį.

42. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo (iki 2016 m. gegužės 1 d. galiojusi redakcija) 2 straipsnio 5 dalis įtvirtina, jog sveikatinimo veikla – asmens sveikatos priežiūra, visuomenės sveikatos priežiūra, farmacinė ir kita sveikatinimo veikla, kurios rūšis ir reikalavimus ją vykdančioms subjektams nustato Sveikatos apsaugos ministerija, o šio straipsnio 6 dalis numato, jog asmens sveikatos priežiūra – valstybės licencijuota fizinių ir juridinių asmenų veikla, kurios tikslas laiku diagnozuoti asmens sveikatos sutrikimus ir užkirsti jiems kelią, padėti atgauti ir sustiprinti sveikatą. Sveikatos sistemos įstatymo 61 straipsnio 1 dalies 7 punktą savo ruožtu įtvirtina, jog Sveikatos apsaugos ministerija rengia ir priima pagal kompetenciją teisės aktus sveikatinimo veiklos rūšių, išvardytų šiame straipsnyje, įgyvendinimo klausimais. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnis *inter alia* numato, jog visuomenės sveikatos priežiūros viešąjį administravimą pagal savo kompetenciją vykdo Sveikatos apsaugos ministerija, o šio įstatymo 16 straipsnio 1 dalis įtvirtina, jog privalomuosius higienos normatyvus bei taisykles, reglamentuojančias fizinių ir juridinių asmenų veiklą, nustato Visuomenės sveikatos saugos reglamentas (higienos norma). Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 36 straipsnio 1 dalis taip pat numato, jog ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir bendrojo lavinimo mokyklose turi būti sudarytos sąlygos vaikų sveikatai išsaugoti ir stiprinti, vaikų sveikatos priežiūrai užtikrinti.

43. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovo nurodytos įstatyminės normos nesudaro pagrindo tiriamajai poįstatyminio akto nuostatai, kuria yra ribojama pirmiau aptartųjų asmens teisių apimtis, priimti. Pažymėtina, jog teisės normos, kurias cituoja atsakovas yra definicinės (Sveikatos sistemos įstatymo 2 str. 5 ir 6 d.), apibrėžiančios atsakovo funkciją (Sveikatos sistemos įstatymo 61 str. 1 d. 7 p.), suteikiančios jam kompetenciją (Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 12 str., 16 str. 1 d.) ir programinio pobūdžio (Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 36 str. 1 d.). Tačiau nė viena iš šių įstatymo normų nėra nustatomi pirmiau aptartų asmens teisių ribojimo pagrindai ir tvarka, t. y. įstatymu nėra įtvirtintas teisinis reguliavimas, numatantis privalomąjį vaikų skiepimą, kaip asmens teisės į fizinį kūno neliečiamumą ribojimą, kurį būtų galima realizuoti ar detalizuoti poįstatyminiu teisės aktu. Minėta, jog poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, *inter alia* – ir naujų asmens teisių ribojimų, o įstatymuose įtvirtinta Sveikatos apsaugos ministerijos kompetencija leisti Visuomenės sveikatos saugos reglamentus (higienos normas) ar bendro pobūdžio pareiga ikimokyklinio ugdymo mokyklose sudaryti sąlygas vaikų sveikatai išsaugoti ir stiprinti savaime galimybės nukrypti nuo šio teisės aktų hierarchijos principo turinio elemento nesudaro ir priimti naujas, ribojančio pobūdžio poįstatyminio teisės aktų lygmens nuostatas, Sveikatos apsaugos ministerijos neįgalina.

44. Atsižvelgdama į tai, kad, kaip minėta, asmens teises ribojantis reguliavimas gali būti įtvirtinamas ne žemesnės galios nei įstatymas teisės akte, taip pat įvertinusi tai, jog ginčijama nuostata

neturi įstatyminio pagrindo (t. y. nėra grindžiama aiškiu ir vienareikšmių įstatyme įtvirtintu teisiniu reguliavimu), – išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, jog Higienos normos 75:2016 79 punktą ta apimtimi, kuria įtvirtinama, jog jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuo tymų, raudonukės ir poliomielite nesant skiepų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, suponuojančiam teisės aktų hierarchiją.

45. Pridurtina, jog pareiškėjai šioje norminio administracinio akto teisėtumo tyrimo byloje kėlė klausimą ne tik dėl Higienos normos 75:2016 79 punkto atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui, bet ir dėl jo atitikties konstituciniam asmenų lygiateisiškumo principui bei konkrečioms Civilinio kodekso, Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo, Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo, Viešojo administravimo įstatymo ir Švietimo įstatymo nuostatom. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra konstatavęs, jog kai yra keliamas norminio administracinio akto atitikties keliems aukštesnės galios teisės aktams (jų dalims) ar kelioms to paties teisės akto nuostatom klausimas, norminio administracinio akto teisėtumo bylą nagrinėjantis administracinis teismas, konstatavęs norminio administracinio akto prieštaravimą vienai aukštesnės galios teisės akto nuostatai, nebeprivalo tirti norminio administracinio akto teisėtumo kitų aukštesnės galios teisės aktų nuostatų atžvilgiu (žr. LVAT 2006 m. gegužės 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-02/2006, LVAT 2013 m. birželio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-15/2013, LVAT 2015 m. kovo 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I-9-662/2015). Atsižvelgiant į tai, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinei teisėjų kolegijai šioje byloje konstatavus, kad Higienos normos 75:2016 79 punktą minėta apimtimi prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui, išnyksta poreikis tirti šios nuostatos atitiktį likusiųjų, pirmiau nurodytų aukštesnės galios teisės aktų, atžvilgiu.

VIII.

46. Šioje norminio administracinio akto teisėtumo tyrimo byloje į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą buvo kreiptasi ir prašant ištirti Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto teisėtumą.

47. Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punktą įtvirtina: „Laukelyje „Diagnozė“ įrašomi kiti, gydytojo manymu, svarbūs dėl dalyvavimo ugdymo veikloje vaiko sveikatos sutrikimai (TLK-10-AM kodai), kurie nebuvo priskirti pagal formoje išvardytas organizmo sistemas ir paminėti anksčiau. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-683 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo 94 punktu, pildant ikimokyklines ir (ar) priešmokyklines įstaigas lankančių vaikų pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašoma, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomielite) (pavyzdys: paskiepytas visais reikalingais skiepais, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą; paskiepytas tik nuo tymų ir raudonukės; nepaskiepytas nė vienu iš reikalingų skiepų, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą). Jei vaikas nepaskiepytas esant skiepų kontraindikacijoms, tai privaloma nurodyti (pavyzdys: neskiepytas nuo tymų esant kontraindikacijoms)“.

48. Kaip ir ankstesnėje bylos dalyje, taip ir šioje – iš pareiškėjų motyvų visumos matyti, jog jie kvestionuoja Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto teisėtumą ne visa apimtimi, bet tik ta, kuria vadovaujantis Higienos normos 75:2010 94 punktu yra nustatyta pareiga pildant ikimokyklines ir (ar) priešmokyklines įstaigas lankančių vaikų pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašyti, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomielite). Pareiškėjų manymu, tai prieštarauja Lietuvos

Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 daliai bei Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 daliai. Taigi, būtent minėta apimtimi poįstatyminio teisės akto nuostatos teisėtumą byloje tirs ir išplėstinė teisėjų kolegija.

49. Kaip minėta pirmiau, pagal bendrąją taisyklę norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas pirmiausia apibrėžia pareiškėjo pareiškime pateiktas prašymas, jo apimtis, taip pat šį prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, kuriam yra pavesta norminių administracinių aktų teisėtumo kontrolė, savo ruožtu turi pareigą iš teisės sistemos šalinti poįstatyminės galios aktus, prieštaraujančius Konstitucijai ir įstatymams.

50. Konkrečioje byloje pareiškėjas neprašo ištirti Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui, be kita ko, suponuojančiam teisės aktų hierarchijos reikalavimo, tačiau išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į bylos duomenų visetą ir nevisapusiškai pareiškėjų kreipimesi išdėstytus argumentus, dėl toliau nurodytų priežasčių pasisakys dėl Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto teisėtumo būtent minėtuoju aspektu.

51. Pažymėtina, jog, kaip matyti iš Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto formuluotės, šios teisės normos hipotezė yra grindžiama kita, šioje norminėje byloje ištirtąja nuostata – Higienos normos 75:2010 94 punktu (atitinkamai – Higienos normos 75:2016 79 punktu). Teisės teorijoje normos hipotezė, be kita ko, yra laikoma teisės normoje įtvirtintos dispozicijos (elgesio taisyklės) veikimo sąlygų visuma. Kitais žodžiais tariant, tai yra pagrindas taikyti normoje išreikštą taisyklę. Kadangi Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punkto hipotezė yra grindžiama pirmiau nurodytais motyvais konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaraujančia pripažinta nuostata – Higienos normos 75:2010 94 punktu (šiuo metu galiojančio – Higienos normos 75:2016 79 punktu) – išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, ši nuostata ta apimtimi, kuria nustatyta, jog vadovaujantis Higienos normos 75:2010 94 punktu yra nustatyta pareiga pildant ikimokyklines ir (ar) priešmokyklines įstaigas lankančių vaikų pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašyti, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomieltas) prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui.

52. Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį, jog konstitucinis teisinės valstybės principas implikuoja ir teisės sistemos vidinės darnos reikalavimą. Nagrinėjamu atveju nauja redakcija išdėsčius vieną poįstatyminį teisės aktą – Higienos normą 75:2016 – Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklės atnaujintos nebuvo, jose paliekant nuorodą į Higienos normą 75:2010, tokiu būdu iš esmės darant nuorodą į nebegaliojantį teisės aktą. Tačiau konkrečiu atveju konstatavus, jog Higienos normą išdėsčius nauja redakcija norminei administracinei bylai aktualus reguliavimas – taisyklė, išreiškianti draudimą į ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo įstaigas priimti nuo tymų, raudonukės ir poliomieltito nepaskiepytus vaikus – savo esme bei turiniu nepakito ir ji nebuvo suderinama su konstituciniu teisinės valstybės principu, šios aplinkybės savarankiška analizė nebetenka prasmės.

53. Konstatavus, jog Vaiko sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklių 9 punktas pirmiau įvardyta apimtimi prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui, išnyksta poreikis tirti ir šios nuostatos atitiktį pareiškėjų nurodytų kitų, aukštesnės teisinės galios teisės aktų, nuostatoms.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 117 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-93 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“

pakeitimo“ patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 79 punktas ta apimtimi, kuria šiame punkte numatyta, jog jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuo tymų, raudonukės ir poliomiélito nesant skiepų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas, prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui.

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ patvirtintų Statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/A „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklių 9 punktas (2015 m. lapkričio 26 d. įsakymo Nr. V-1336 redakcija) ta apimtimi, kuria šiame punkte numatyta, jog vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. V-683 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo“ 94 punktu, pildant ikimokyklines ir (ar) priešmokyklines įstaigas lankančių vaikų Pažymėjimus, laukelyje „Diagnozė“ įrašoma, ar vaikas yra paskiepytas visais skiepais, kurie yra reikalingi, norint lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (tymai, raudonukė, poliomiélitas) (pavyzdys: paskiepytas visais reikalingais skiepais, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą; paskiepytas tik nuo tymų ir raudonukės; nepaskiepytas nė vienu iš reikalingų skiepų, norint lankyti ikimokyklinę ugdymo įstaigą). Jei vaikas nepaskiepytas esant skiepų kontraindikacijoms, tai privaloma nurodyti (pavyzdys: nepaskiepytas nuo tymų esant kontraindikacijoms), prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui.

Sprendimas neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas Teisės aktų registre.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Arūnas Dirvonas

Irmantas Jarukaitis

Dainius Raižys

Veslava Ruskan